

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

14 De recursu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

De eo, qui delinquenti consentit.

CAPVT XII.

NOMINE consentientis in presenti intelligitur is, qui nec mandatum, nec consilium datus, ratum habet maleficium suo nomine factum, postquam scivit, & de eo quaeritur; an secundum conscientiam ex maleficio teneatur ei, contra quem delictum patratum est, hoc est, an resarcire damnum ex delicto proveniens, cogatur.

Communis est opinio, eum teneri, quia utroque iure Canonico, & Civili, is, qui ratum habet factum, & equipatur mandanti. *cap. Ratihabitionem de Reg. iuris in Sexto, & l. Hoc iure, §. Dicitur, & l. Semper qui §. 1. ff. De Reg. iur. & l. ult. ad Senatus cons. Macedonian. Sic Palud. in 4. Dist. 6. quest. 2. art. 3. Angelus in verb. Furtum, num. 20. Rosella in verb. Restitutio 4. num. 3. Siluest. eod. verb. q. 6. vers. 2. Tabien. verb. Furtum num. 16. & verb. Restitutio num. 24. Armilla eodem verbo num. 4. Nauar. in Manuali cap. 17. num. 235. At verò Medina de reb. restituit. quest. 7. negat eum teneri secundum conscientiam, nisi post iudicis sententiam. Id probat, quoniam is, qui ratum habet delictum, & heque consilium, nec mandatum eius faciendi dedit, non est causa delicti, ac proinde damni causam non præbuit, eo quod post delictum iam patratum, consensum præstitit, non antea.*

Accedit, quod licet in penis ratihabitione utroque iure retro trahatur, & equipararetur mandato, hoc tamen non videtur locum habere in obligatione restituendi, quia huiusmodi obligatio nascitur ex damno dato, & qui ratum habet maleficium iam factum, non est causa maleficii, vel damni.

Sed à communi sententia discedendum non est, quam licet Siluester, Angelus, Rosella, & Nauarrus in unum intelligant, ita ut locum habeat in eo, qui ratum habet delictum patratum, Monaldus tamen, & Tabienensis interpretantur, ut locum habeat, quando ratihabitione est aliquo modo causa ne restituatur quod est ablatum, aut ne resarciatur damnum datum: quia is qui ratum habet v. g. furtum ab altero ante commissum, quamvis causam non dederit ut furtum fieret, in causa tamen est ne res furtiva restituatur: nam eo ipso in re furtiva retinenda confirmatur. Obligatio verò restituendi nascitur siue ex hoc quod tu consensisti, ut quis furaretur, siue ex hoc quod tu consensisti post furtum commissum; ut res furtiva apud furem maneret, nec Dominò restitueretur.

Secundo quaeritur, quid sit dicendum de his, qui in Collegio, vel Senatu suffragium habentes, eo quod vicini suum suffragium ferunt, & vident rem esse decernendam ex aliorum suffragijs ante iam latis, consentiunt eis, quia vident se nihil suis suffragijs profuturos? Caiet. in Summa verbo Restitutio. §. Ardens, Medina de reb. restituendi quest. 7. ad secundum. Nauar. in Manuali cap. 17. num. 27. Respondent in hunc modum: si necessarius est numerus omnium in ea re suffragium habentium, ut res executioni mandetur, tunc siue primi, siue ultimi, tenentur ei cui est damnum illatum, quia singuli causam damni præbent. Si autem sufficiat maior numerus suffragantium, tunc ultimi scientes expletem iam esse numerum requisitum, quamvis peccent præstando consensum, non tamen debent secundum conscientiam aliquid restituere: nisi fuerint tantæ auctoritatis, ut eorum, qui suffragia tulerunt, sententiam mutare queant; vel nisi ius tantum habeant confirmandi, non suffragandi: nam ius confirmandi quod actum est, aliquando solet esse distinctum à iure ferendi suffragium.

Hoc totum dictum est ex sententia Caietani, Medina,

& Nauarri, quando palam, & publice in commune suffragia feruntur, aliud enim est, quando res secretis suffragijs decernitur, tunc enim non est maior, siue potior ratio antecedentium, quam subsequendum suffragatorum, quando nesciri potest quisnam fuerit ultimus in secreto suffragio ferendo: nam si verè scitur, quis fuerit ultimus, cum ille ultimus nihil ad rem faceret, etiam tunc non tenetur ei, cui per suffragia prima est damnum illatum.

Tertio quaeritur, quid sit dicendum, quando primi suffragantium, antequam suffragium ferant, sciunt omnes posteriores omnino decrevisse suffragium ferre, ex quo damnum alteri datur, an teneantur resarcire damnum, si suffragentur; sicut sciunt alios sequentes suffragaturos? Respondeo debere; quia reuera cum in suffragio ferendo præcedant, causa sunt mali, & damni, quod certo, vel probabiliter iudicant subsecuturum.

De Palpante.

CAPVT XIII.

PRI MO quaeritur, Quid nomine Palpantis intelligatur? Respondeo, intelligi omnem, qui laudando, vel malefactorem, vel maleficium, movet alium ad damnum proximi. Item qui exprobrando ignaviam, vel pusillanimitatem, permovet aliquem ad maleficium, ut v. g. si quis dicat alteri: Indignus es qui tali, vel tali iniuria, vel contumelia afficiaris ab isto, vel ab illo homine: valde etenim dedecet statum, conditionem, & honorem tuum, nisi vltimis: vel si quis exprobraret marito adulterium uxoris, quo irritatus ille occideret adulterum.

Secundo quaeritur; An qui sic palpat, nempe laudando, vel malefactorem, vel maleficium, incitatque illum ad inferendum proximo damnum, ad restituendum læso teneatur? Respondeo ex communi sententia, teneri.

De Recursu.

CAPVT XIV.

PRI MO quaeritur, quid nomine Recursus intelligatur? Respondeo, intelligi homines quoscumque, qui refugium, vel securitatem malefactori præstant, ex quo ad maleficium perpetrandum movetur, & impellitur; Item quoscumque, qui pollicendo verbo, vel signis, vel nutibus securitatem præbent, ut malefactor liber eadæ, ne in manus iudicum incurrat.

Secundo quaeritur, Quobus modis aliquis possit refugium alteri præbere? Respondeo duobus modis: vno modo, ut maleficium committat; altero modo, post maleficium perpetratum; impediendo ne restituatur, vel ne Dominus recuperet rem suam.

Tertio quaeritur, An si quolibet eorum modorum quos assignavi, aliquis præbeat alteri refugium, ad restituendum obligetur? Respondeo, si eo refugio quod alicui præbetur, movetur is ad maleficium committendum, vel post illud admissum, ad non restituendum, illum restituere debere. Hæc ex communi opinione. Atque hinc sequitur, minime excusari caupones, & alios id generis homines, recipientes pecunias furto sublatis a servis, vel filiis familias, quandocumque certo; vel verisimiliter credunt furto esse sublatis. Aliquando tamen excusantur ab onere restituendi ij, qui recipiunt domi suæ filios familias, vel servos, ut alex, & genio indulgeant, etiam si conitet sumptus illos, quos faciunt, quasi ex furto fieri, nimirum ex bonis parentum, vel

Dominorum, si probabile sit eosdem sumptus facturos, etiamsi non recipiantur ab eis domi suæ.

De Participante.

CAPVT XV.

QUÆRITVR primo, quid intelligatur nomine Participantis? Respondeo intelligi quemcunque socium, & adiutorem criminis, vel mediatorem, vel exploratorem: quemcunque itidem, qui instrumenta præbet ad maleficium.

Vbi notandum est, posse aliquem participare cum alio, vel in acceptione rei iniusta, siue in maleficio, aut in re aliena accepta. v. g. in re furtiua. Item potest quis participare cum alio in maleficio simul cum eo, cooperando in eadem numero actione. v. g. vulnerando, vel occidendo eundem hominem, vel auferendo, vel asportando eandem rem furtiuam, aut cooperando in diuersa actione numero. v. g. milites in bello iniusto occiderunt diuersos homines, vel conculcarunt diuersas segetes, aut diuersa loca incendio deuastarunt. Item potest quis participare, ita vt sit simul cum eo causa totius damni, vel partis solius. Et ista singula sunt obseruanda ad noticiam eorum elatiorem, quæ dicentur in fine istarum causarum, cum tractabitur: an ex qualibet istarum causarum teneatur quis ad restitutionem in solidum, & teneatur æquè principaliter.

Secundo queritur, An remigantes Christiani in trementibus Turcarum, vel eorum, qui iniustum bellum gerunt contra alios, peccent, & teneantur ad restitutionem etiam cum remigant iustu, & imperio Turcarum, & metu mortis, qui alioqui nisi remigent, acerbissimè, & durissimè habebuntur à Turcis, aut etiam occidentur? Nauarrus in suo *Manuali*, cap. 27. num. 63. allicit eos peccare, & consequenter ad restitutionem damni teneri: Excusat tamen eos ab excommunicatione in Bulla conæ Domini contra auxilium præbentes Turcis aduersus Christianos.

Sed dicendum, eos ad nullam restitutionem faciendam teneri, nec peccare, quia in remigando solum exercent officium, quod tanquam subditi faciunt ex iussu Dominorum. Item remigando opus faciunt ex se indifferens ad bonum, aut malum, quo Turcæ, si vellent, possent bene vt; quod si malè, ipsorum est malitia, non remigum culpa. Et consequenter quando Turcæ exigunt, aut iubent vt remigent, non imperant opus ex sua natura malum, sed indifferens: Et ex aña parte est periculum mortis; si non remigent Christiani: cum tanto autem periculo nemo tenetur lege charitatis defendere, aut seruare bona, aut vitam proximi.

Hinc sequitur diuersam esse rationem, si Turcæ imperent Christianis, vt pugnent, ac vt tormenta bellica explodant, ac arma projiciant, & exerceant contra Christianos: hoc enim etiam meta mortis non est licitum, quia est opus ex sua natura malum: At verò remigare non est tale, quia est officium, & ministerium subditi, sed perinde ac si subditus arma Domini sui gestaret, & iustus Domino suo ea redderet etiam in pugna contra Christianos, non esset peccatum, si id præstaret iustus, & suæ mortis metu: nam alioqui sine rationabili huiusmodi causa peccaret talis minister parendo Domino: si cum posset damnum vitare, quod Dominus vult Christianis inferre, illud non vitaret.

Vnde ad argumentum Nauarræ alientis, istiusmodi remiges cooperari Turcis in actione mala, ergo, &c. Respondeo regulam hanc esse generalem: subditus cum iustus pareat Domino, si pareat in actione mala, etiam si metu mortis id efficiat, nihilominus peccat; non enim est obedientia hominis iusta contra obedientiam debitam Deo: Si verò pareat in actione ex se media, & indifferenti, tunc aut illa actio est in damnum proximi, aut non: si

non est, tunc non peccat parendo; si vero est in damnum proximi, tunc si commode sine aliquo suo detrimento potest euitare illud, tenetur lege charitatis etiam non obediendo; si verò sine graui suo detrimento non potest, tunc non obligatur lege charitatis, quale est in casu præsentis. De hac etiam regula dixi in materia de scandalo, in quarto Præcepto Decalogi.

De Muto.

CAPVT XVI.

PRIMO queritur, quid Muti nomine intelligatur? Respondeo, eum intelligi, qui tenetur loqui in consulendo, & tacet, sic communis opinio. Notandum autem est non esse obligationem loquendi, vt damnum proximi impediatur, si ex sermone sequatur graue detrimentum nostræ vitæ, honoris, famæ, aut rei familiaris: Ita Scotus, Angelus, Gabriel *locus supra citatis*. Et ratio est, quia lex charitatis, aut obligatio restitutionis non habet vim cum tanto nostro detrimento, nisi in particulari aliquo euentu, vt infra dicemus.

Secundo queritur, An quando sola lege charitatis tenemur loqui, vt damnum proximi impediatur, & non loquimur, ad restitutionem damni secuti in proximo teneamur, quod damnum, si loqueremur, minimè sequeretur. v. g. videt quis vicini sui domum diripi, potest sine suo magno incommodo impedire damnum, si clamat, & non clamat, tenetur ne ille ad damni vicini suo illaci restitutionem faciendam? Communis est opinio, non esse obligationem restituendi, tamen contra legem charitatis peccet, nisi quando quis lege iustitiæ, vel ex officio teneatur damnum impedire loquendo. Sic Alexander, Altißiodotens, S. Thomas, Paludanus, Gabriel, Adrianus, Angelus, Siluester, Tabiena, Sorus, Medina, Couarrubias. Nauarrus *locus supra citatis*. At verò Caietanus in *Summa verbo Restitutio*, contra communem sententiam ait, esse obligationem restituendi, quod probat, quia qui tacet, cum loqui teneatur, facit contra officium suum, Ang. *verbo Furtum*, §. 26. ergo peccat contra iustitiam. Item est causa indirecta damni in proximum secuti, ergo tenetur ad restitutionem. Item qui non patitur fame morientem, cum possit, perinde est, ac si occidat eum. Sic etiam sentit Maior in 4. *Distinct. 15. quest. 26. in fine*, sic etiam Richard. *eod. lib. c. Distinct. quest. 5. questiuicula 4.* videtur idem dicere de eo, qui tacet, licet non de eo, *quod non obstat inferre damnum proximo*. Opinio ista Caietani videtur probari ex cap. *Notum 2. quest. 1. in fine*, vbi dicitur: [Facientem, & consentientem per peccata constringit.] ex cap. *Qui cum fure de fure*, vbi dicitur: [Reus est furti, qui furti co-fiscus, possessore querente non indicat de furtis.] Ex c. *Sicut dignum*, §. *illi etiam de Homicid. cap. Pasce*, & cap. *Facientis culpam*, di. 86.

Cæterum in hac re communis opinio est verissima: tota enim obligatio restitutionis oritur ex lege iustitiæ debite proximo: ergo vbi sola est violatio charitatis, non est onus restituendi, alioqui iudex ex odio, inuidia, vel irâ iubens malefactores occidi, obligaretur ad restitutionem. Et falsum est, quod ait Caiet. facere contra officium suum, qui non impedit damnum proximi sui, cum loquendo impedire possit, & tenetur lege charitatis. Nam si per officium intelligit officium ex debito iustitiæ, id negatur, quia supponit id quod erat probandum. Si verò intelligit officium charitatis, misericordiæ, vel pietatis, admittimus, sed negamus violationem huius inducere obligationem restituendi.

Sed quæres hoc loco, qua ratione cognoscemus aliquem obligari ad aliquid faciendū lege iustitiæ, aut lege charitatis solus: nā sicut iustitia est ad alterum, ita charitas, pietas, misericordia, liberalitas, obedientia sunt ad alterū. Itē quare

viola-